

GREGORIANA

DOTYK SPEVU O VEČNEJ KRÁSE

... jedine skutky Najvyššieho sú obdivuhodné, jeho diela sú slávne, skryté a neviditeľné.

(Sir 11,4)

Jedným z doposiaľ nemnohých vokálnych súborov, ktoré pôsobia na Slovensku v oblasti chrámovej latinskej hudby, je teleso s názvom Gregoriana. Pri pohľade do zrkadla minulých liet tohto vokálneho súboru z Košíc zistíme, že sa pomaly naplňa desiatka rokov jeho trvania. Gregoriana nie je len speváckym súborom, je zároveň veľkou rodinou, ktorú tvoria rozmanití jedinci a život tohto telesa, ktoré spieva sakrálnu hudbu rôznych čias, neviditeľne správa aj Božia túžba po oslávení a dotyku ľudských srdiec skrze posvätné spevy. Tieto naše slová vyvierajú z vlastného zážitku i zo zdieľania iných.

Ako sa to všetko začalo? Sformovanie telesa máva zvyčajne osudový impulz, a ten nastal priamo vo vyslovení túžby spievať, ktorá driemala v mysli niektorých jedincov, hŕstke priateľov, ktorí sa stretávali aj preto, že dávnejšie spievali spolu v iných zboroch. Táto iniciatíva smerovala priamo na Mareka Kleina, muža činu a tak sa v pamätný novembrový deň v košickej českej pivárni a reštaurácii Golem založilo teleso a občianske združenie zároveň. Názov Gregoriana vybral vedúci súboru podľa pôvodného zámeru pri výbere repertoáru, ktorý sa mal orientovať na gregoriánsky chorál.

Prax však ukázala, že jednoglas je zaujímavé strieďať s polyfónnym spievaním a tak sa od počiatkov repertoár súboru orientoval na gregoriánsky chorál, stredoveký viachlas a renesančnú polyfóniu. Neostával však len v minulých sto-

priestorov, ktorými sú Dóm sv. Alžbety a Kaplnka sv. Michala prichádzajú občasne. Práve pravidelné spievanie na nedeľných latinských sv. omšiach je stabilnou a aj najzmyslupnejšou aktivitou Gregoriana. Je to služba, ktorá pomáha

ročiach, prišli podnety k naštudovaniu mnohých sakrálnych spevov súčasných skladateľov z rôznych kútov Európy a iných krajín.

Zámerom vedúceho súboru ani ostatných neboli vysoké ambície presadiť sa, všetko sa formovalo a dodnes vyvíja pozvoľne, v pravidelnom skúšaní nových i starých repertoárových čísel a ponuky na občasné spievanie mimo „domácich

dotvárat liturgiu dómskych latinských „deviatok“ (pozn. Latinské omše bývali o 9.00 hod.) v jej podstatnej hudobnej zložke: mužská časť súboru spieva introity na predpísané nedele i sviatky, počas významnejších sviatkov, napríklad vo veľkonočnom období zaznievajú aj spevy Graduálu a sekvencie. K často využívaným druhom spoločného spievania mužskej i ženskej časti patria falsobordony.

Najnáročnejšie polyfónne spevy zaznievajú v rámci omšového ordinaria a spravidla na offertorium i počas communia. Výber repertoáru sa niekedy musí prispôbiť v danom momente na chóre, podľa počtu a hlasových dispozícií spevákov, najmä ak sa nezúčastnia všetci.

K pravidelným mesačným liturgicko-koncertným aktivitám Gregorians sa zaradilo spievanie kompletória v latinčine, spolu s následnou koncertnou polhodinkou, ktoré sa pozvoľne dostáva do povedomia košičanov pod názvom *Completerium Cassoviense*. Tento požehnaný nápad Mareka Kleina sa odohráva v malebnom sakrálnom priestore Kaplnky sv. Michala, ktorá bola kompletne zreštaurovaná a vyniká neobyčajnými akustickými vlastnosťami. Situovaná je v srdci Košíc, tesne vedľa Dómu sv. Alžbety. Na prvom kompletóriu v apríli 2011 Gregoriana uviedla Allegriho Miserere a od tých čias tu odznelo nemálo hudobných klenotov. Spevy sú vyberané podľa blízkosti sviatkov, alebo podľa liturgického obdobia. Tak sa tu dá v pokoji „nadýchnuť“ starobylej liturgie a pre zúčastnených ľudí v publiku vedúci súboru pripravuje zakaždým precízne zostavenú latinsko-slovenskú verziu všetkých spievaných textov. Do liturgickej časti sa tak môžu zapojiť všetci zúčastnení a v koncertnej časti zas môžu hlbšie preniknúť do posvätných textov.

K tomuto pravidelnému životu súboru, ktorý tvorí v súčasnosti 14 stálych spevákov, patria pondelkové skúšky a spoločné posedenia pri káve po nedeľnej liturgii. Občas sa podarí zorganizovať sústreďenie mimo Košíc, zvyčajne na nejakom peknom mieste.

Koncertná činnosť Gregorians sa odohráva viacmenej na základe pozvaní, teda podnetov zvonku. K špecifikám programovej výstavby koncertov Gregorians patrí tematické zameranie výberu chorálnych spevov k patrocínium daného miesta, prípadne podľa liturgického obdobia. Okrem vystúpení v Košiciach a okolí Gregoriana s úspechom koncertovala v rámci 1. ročníka medzinárodného hudobného projektu „Gregorian Meditations“ v Univerzitnej knižnici Bratislave, v českom Nymburku v rámci Dní B. M. Černohorského, na festivale komornej hudby Konvergenzie v Košiciach i v Bratislave a inde. K najzaujímavejším vystúpeniam patrili Vianočný koncert v Paríži, v kostole Eglise de la Madeleine v decembri 2011, kde Gregoriana účinkovala na základe pozvania Slovenského inštitútu v Paríži. K nedávnym koncertným vystúpeniam sa radí účinkovanie Gregorians na košickom festivale vokálnych skupín Legato, na Otváracom ceremoniáli Košice – EHMK 2013, najnovšie v Kremnici na Festivale Petra Michalica s názvom „Hudba pod diamantovou klenbou“ (júl 2013). Pri tomto náčrte

koncertných podujatí je vhodné pripomenúť niektoré dojmy poslucháčov, ktoré sú zachytené v pamätnej knihe, ktorú Gregoriana zaviedla pre živší kontakt s počúvajúcimi:

„Nádherne, ďakujeme aj za to srdce, nielen za to umenie.“ „Vďaka za nádherný večer s Vami. Vyniesli ste mi dušu do Neba.“ (Gregorian Meditations, Bratislava, 24. 7. 2010)

„Klobúk dole priatelja, po troch rokoch som sa opäť vrátil do čias Paríža a Notre Dame. Ďakujem veľmi pekne za nádherný koncert.“ (Koncert v Kaplnke sv. Michala v Košiciach, 14. 11. 2010)

„...Odchádzim s vedomím hlbokého duchovného prežitku. Ďekuji, že jsem se při vašem zpěvu mohl doslova vznášet na křídlech naděje a radosti“ (Ledce, 22. 5. 2011)

„Kultivované a krásne prevedení všech skladeb, to je Gregoriana Košice. Bravo! (Nymburk, 21. 5. 2011)

Zatiaľ jediným súťažným podujatím, na ktorom sa Gregoriana zúčastnila v októbri roku 2012, bola Celoštátna prehliadka Speváckych zborov v Banskej Bystrici. Vo vyhodnotení získalo teleso umiestnenie v prvom pásme a k tomu i Cenu Speváckeho zboru slovenských učiteľov za hlasovú kultúru. Pochvalné slová v hodnotení výkonu zazneli najmä za čistotu intonácie, pôsobivú interpretáciu starej hudby a hlasovú vyváženosť.

Vokálny súbor Gregoriana má za sebou nahrávky troch CD, prvé a tretie patria do série s názvom „In Illo Tempore“, ktorej cieľom je oživiť hudobné pamiatky z územia dnešného Slovenska do roku 1600. Ide prevažne o rukopisné stredoveké a polyfónne kódexy pozostávajúce z liturgických spevov z obdobia 14.-16. storočia.

Prvé CD s názvom **Tempus Adventus** vyšlo v roku 2010 a obsahuje spevy vešpier zo soboty pred prvou adventnou nedeľou a omšové spevy prvej adventnej nedele. Je to pozoruhodná rekonštrukcia dobového liturgického cyklu, na ktorej boli oživené niektoré pramene z územia dnešného Slovenska. Chorálne spevy boli vybrané z Bratislavského antifonára IV., Bratislavského misálu a Spišského Graduálu Juraja z Kežmarku, polyfónne spevy boli použité z najvýznamnejších prameňov z Bratislavy a z Košíc, teda z Kódexu Anny Hansen-Schuman a z Košického polyfónneho zborníka I. a III. Umelecký CD našťudoval Eduard Tomašík z ČR a chorálne spevy viedol vedúci súboru Marek Klein.

Na druhom CD Gregorians s názvom **Nova et Vetera** je zachytená sakrálna tvorba súčasných autorov poprepájaná niťou gregoriánskeho chorálu. Vzniklo v roku 2011. Vo viacerých prípadoch ide o premiérovú nahrávku. Jeden zo skladateľov, lotyšský autor Rihards Dubra

o tomto CD napísal: „Rád by som povedal, že toto príjemne ladené CD ma hlboko oslovilo. Za zvlášť peknú považujem myšlienku spojiť gregoriánsky chorál s novými farbami a previazať novú a starú hudbu s rovnakou atmosférou. Nádherne sa to podarilo - toto je tá atmosféra ktorú dnešný človek potrebuje - takéto niečo chýba v našom živote - takúto krásu musíme vnímať častejšie“.

Na nahrávke sa nachádza 19 kompozícií z pera Fabia Fresiho (Tal.), Mirka Krajčího (SK), Víťazoslava Kubičku (SK), Petra Zagara (SK), Martina Baka (SK), Matúša Šimka (SK), Libora Dřevíkovského (ČR), Zdeňka Lukáša (ČR), Rihardsa Dubru (Lotyšsko), Renate Stvriny (Lotyšsko), Vytautasa Miškinisa (Litva) a Javiera Busta (Špan.). Umelecký CD so súborom našťudoval a nahral Jan Mikušek (ČR).

Spolupráca s J. Mikušekom pretrvala aj v roku 2012 pri nahrávke tretieho CD, ktoré je pokračovaním série In Illo Tempore a nesie názov **Tempus Nativitatis**. Tematika albumu je teda vianočná a opäť boli oživené spevy z prameňov z územia Slovenska. Bratislavský misál, Bratislavské antifonáre I., IIb, IV. a Žaltár kanonika Blázia poslúžili k výberu chorálnych spevov a polyfónia bola vybraná z pamiatok zo 16. storočia – z Kódexu Anny Hansen-Schuman a z troch Košických polyfónnych zborníkov. Repertoárový výber pozostáva z diel nizozemských, talianskych a nemeckých majstrov renesančnej epochy. Všetky CD albumy Gregorians sú vydané s priloženým viacjazyčným bookletom s prekladom všetkých latinských textov do slovenčiny a angličtiny, nechýbajú ani odborné texty muzikológov venujúcich sa výskumu slovenských pramenných materiálov a fotografie hudobní i členov súboru. Všetko ako má byť.

V najbližších mesiacoch čaká Gregorians príprava predvianočných koncertných vystúpení v mestách na východe Slovenska. V rámci projektu Košice – EHMK 2013 s názvom **Harmonia pastoralis** zaznejú vianočné spevy zo slovenských zbierok z 18. storočia, najmä z tvorby františkánov Juraja Zruneka a Pavlína Bajana. Pôjde o zaujímavú spoluprácu s českým instrumentálnym telesom Ritornello, ktorý umelecky vedie Michael Pospíšil.

Napokon zistíme, že je obdivuhodné sledovať, čo všetko sa ukrýva za životom jedného nevelkého vokálneho súboru, ktorý nemá vysoké ambície, predsa však dostáva milé ponuky k účinkovaniu a žije aj vďaka mnohým obetiam jednotlivcov ponúknuť svoj voľný čas pre dobrú a požehnanú vec – šíriť duchovnú krásu posvätných spevov.

Andrea Meščanová
www.gregoriana.sk

OBSAH**Sbory**Gregoriana – dotyk spevu o večnej kráse, *A. Meščanová* 1**Historie dávná i nedávná**Jan Křtitel Vaňhal, *M. Freemanová* 5Zastaň, zastaň, svatý Jene! 2, *M. Nováková* 6**Bylo, je a bude**Ensemble Opera Diversa a koncerty soudobé duchovní hudby v Brně, *V. Maňas* 4

Loretánské hudební podvečery 6

Archaion Kallos počtvrté 7

Program Svatováclavských slavností 10

Na Velehradě zazněl varhanní koncert ke cti Ignáce z Loyoly . . 11

Festival duchovní hudby svatě Cecílie, *C. Pecháčeková* 12

Záchrana varhan poutního kostela v Bozkově u Semil, . . . 13

Hudba přemáhá chlad srdce, *M. Glaser* 13

Ohlasy a reakce na Psalterium 14

Stalo se a stane, *P. Svoboda* 15

Podzimní festival duchovní hudby Olomouc 15

Máte několik měsíců na podstatné kroky, *Inzerce* 16Societas Musicalis ve Valči, *T. Růžičková* 16**Méně vážně**Nepřítel lidově demokratického zpěvu, *V. Plíhal* 11Trocha poezie nikoho nezabije, *J. Jirásek* 11**Přesahy**Doteky hudby, *J. Štogr* 8Luděk Jirousek: Hudba všech ročních období, *J. Štgrová* 9**Příloha Convivium**Bezezbytku(ů), *J. Kub* i

PSALTERIUM, zpravodaj pro duchovní hudbu

Ročník 7, č. 4/2013

Vychází 6x ročně, vydává Psalterium s. r. o., Koleční 4, 160 00 Praha 6

IČ 26448203, tel. 220 181 295, psalterium@sdh.cz

http://zpravodaj.sdh.cz

Redakční okruh: Jaroslav Eliáš, Evžen Kindler, Jiří Kub

(výkonný redaktor), Rastislav Podpera, Tomáš Slavický,

Jarmila Štgrová (šéfredaktor)

Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková

Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774

Není obvyklé začínat editorial odkazem na redakční poštu. Před létem však proběhla diskuse o budoucnosti časopisu, která směřovala ke koncepci Společnosti pro duchovní hudbu ve ztížených podmínkách. Jak jistě víte z minulých článků, ztratila SDH zdroj příjmů poté, co ji nebyla Arcibiskupstvím pražským prodloužena smlouva na správu kostela sv. Mikuláše na Malé Straně. Následující projekt – pokus zapojit se do kulturního programu spojeného s cestovním ruchem v Praze – nebyl úspěšný. Během podzimu budeme pokračovat v debatách, jistě však je, že SDH nebude moci podporovat externí projekty, jako jsou např. rekonstrukce varhan nebo festivaly.

Ohlasy na časopis u odborné veřejnosti jsou kladné, jsme vděční za podněty a reflexe sedmileté práce, potěší nás další odezvy a zprávy o činnosti sborů. V tomto čísle představujeme košickou scholu Gregoriana pod vedením dlouholetého účastníka Convivia Marka Kleina. Brněnský Ensemble Opera Diversa se věnuje interpretaci současné duchovní hudby a jeho medailonem překračujeme rádi hranice markrabství moravského. Osobní výročí je tentokrát věnováno varhaníkovi a hudebnímu pedagogovi Janu Křtiteli Vaňhalovi, rodákovi z Opočna, jehož kompozice udivovaly Mozarta i Haydna.

Přesahy hudby do výtvarného umění jsou tématem, které se v Psalteriu objevuje v souvislosti s výstavami. V létě takovou uspořádala Severočeská galerie v Litoměřicích s názvem „Doteky hudby“, propojující výtvarné umění a hudbu jinak než zaběhlým způsobem, ve kterém se hudební atributy stávají předmětem zobrazení. Kurátoři se vydali novou cestou a představili velmi úsporným, o to intenzivnějším způsobem, jak se hudba skrze výtvarný názor může dotýkat našeho vnímání. To, jak se postupně učíme poslouchat současnou duchovní hudbu, může vést i k porozumění současnému výtvarnému umění, které ve zrationalizované době počátku 21. století směřuje k určitému pro duchovnění.

Papež Benedikt XVI. to vystihl po koncertě v Castel Gandolfo v srpnu 2012: „Hudba není jenom posloupnost tónů, má rytmus a zároveň soudržnost i harmonii; má svou strukturu i hloubku.“ Na adresu umělců dodal, že „předávají dobro, které obdrželi darem, a šíří je do světa“, a posluchače ujistil, že „hudba přemáhá chlad, který je v nás, a otevírá srdce.“

Na dobrá srdce se spoléhají mnozí varhaníci a faráři, kteří chtějí zrekonstruovat chrámové nástroje. Koncerty duchovní hudby jsou příležitostí, jak na zprovozněné varhany zahrát mimo liturgii. Zveme na festival do Olomouce a do Ústí nad Orlicí, proběhne také 4. ročník festivalu pravoslavné hudby Archaion Kallos. A samozřejmě nepamenejte především na bohatý program Svatováclavských slavností!

Doporučuji pozornosti také stranu poslední nejen proto, že se tam představuje sdružení Societas Musicalis, ale pro článek o účinnosti nového občanského zákoníku, který se dotkne všech občanských sdružení a jejich „provozu“. Iniciovali jsme ho částečně jako inzerci, především však kvůli jeho obsahu, který se týká velkého množství hudebních občanských iniciativ.

Děkuji Jiřímu Kubovi tentokrát nejen za sazbu časopisu, ale za to, že zorganizoval a obstaral celé letošní Convivium ve Vyšším Brodě – a navíc o tom napsal letní přílohu. Ještě jednou, díky!

Jarmila Štgrová

Ensemble Opera Diversa a koncerty soudobé duchovní hudby v Brně

Ensemble Opera Diversa vznikl na základě předchozí mnohostranné spolupráce Pavla Drábka a Ondřeje Kyase v roce 2003 jako soubor zaměřený především na uvádění autorských oper. Od průběžně vznikajících minioper, vytvářejících určité tematické konvoluty (například miniopery na japonské motivy, pro něž ansámbl užívá krycího názvu minioperní manželská poradna nebo soubor horroper) se tvůrčí duo, vystudovaný muzikolog Ondřej Kyas (*1979) jako skladatel a docent teatrologie Pavel Drábek (*1974), dostalo i k větším formám. Postupně tak vznikly opery *Pickelhering 1607* aneb *Nový Orfeus z Bohemie* (2007), *Společná smrt milenců v Šinagawě* (2009) a *gastro-nomická férie Dýňový démon ve vegetariánské restauraci* (2010).

Paralelně s rozvojem vlastního operního ansámblu, jehož mnozí bývalí i současní členové si vydobyli respekt i na tradičních kamenných scénách – jmenujme alespoň Ivanu Rusko (Krejčířkovou), Jana Štávu nebo Lucii Kašpárkovou – vznikl v rámci souboru vlastní smyčcový orchestr. Od založení v roce 2005 jej vede koncertní mistr Jan Bělohávek, podle okolností je pak ansámbl rozšiřován o bicí či dechovou sekci. Kmenovým dirigentem ansámblu je Gabriela Tardonová, ale na operních i koncertních projektech spolupracoval Ensemble Opera Diversa s řadou dalších dirigentů: s Tomášem Hanákem (*Společná smrt milenců v Šinagawě*), Andreasem Kröperem (novodobá premiéra Salieriho gratulační kantáty pro hraběte Haugwitze v Náměšti nad Oslavou), Janem Ocetkem nebo Tomášem Krejčím.

Právě poslední dva jmenovaní se podíleli na premiérovém uvedení soudobých duchovních skladeb, kterým se Ensemble Opera Diversa věnuje od roku 2010. V této době se součástí ansámblu stal bývalý studentský sbor kamuffláž, posléze přejmenovaný na Ensemble Versus, komorní sbor pro duchovní hudbu. Jeho sbormistr Vladimír Maňas se tehdy stal také dramaturgem koncertních projektů Ensemble Opera Diversa.

Na počátku stála hodinová prostorová kompozice *Stabat Mater* dvorního skladatele Ondřeje Kyase pro komorní orchestr, varhany, sóla (soprán a bas), velký a malý sbor. S velkým úspěchem bylo *Stabat Mater* uvedeno pod taktovkou Jana Ocetka, v podání orchestru Ensemble Opera Diversa, smíšeného sboru VUT Vox Iuvenalis (sbormistr Jan Ocetek) a komorního sboru Versus v kostele sv. Augustina

v Brně 22. března 2010 (viz například recenzi v *Hudebních rozhledech* 6/2010). V přímém přenosu přenášelo koncert Radio Proglas. Skladatel rozčlenil kantátu v zásadě obvyklým způsobem, vzhledem k poměrně rozsáhlému aparátu však mohl

rou sugeruje text Stabat mater, nám může pomoci přes ony potlačené bolestné pocity projít a náležitě je „odžít“ v onom smyslu antické katharsis: vnitřní konflikt je vyřešen, aniž je potlačen, smysl je nalezen, mysl očištěna. Můžeme jít dál.

Fotografie Davida Konečného ze Svatojánského koncertu 13. června 2012

vedle tradičních vstupů velkého sboru s orchestrem (umístěných v presbytáři) využít také kontrastních ploch v podobě polyfonních pasáží komorního sboru bez doprovodu, zaznívajících z kůry, instrumentalistů procházejících chrámovou lodí nebo prostřední improvizální části pro klavír (z presbytáře) a varhany. Hlavní předností Kyasovy kantáty je její emocionální bezprostřednost, vázaná na samotný význam jednotlivých slok a slov, vzdáleně podobná například údernosti téže kantáty Francise Poulence. Kyasovo *Stabat Mater* zaznělo od té doby zatím v jediné repríze (17. září 2012, viz recenzi v *Opus musicum* 5/2012) v podání stejných interpretů a opět ve vlastní produkci Ensemble Opera Diversa, avšak v evangelickém kostele J. A. Komenského v Brně. Zdejšího ochozu v presbytáři skladatel využil k umístění působivého trombonového sóla, varhaník Martin Jakubíček pak zintenzivnil dojem z varhanní improvizace vypínáním a zapínáním přívodu vzduchu. Z komentáře skladatele vyjímám alespoň jednu klíčovou pasáž: *Oplakávání a truchlení jako by se stalo pro nás luxusem, který si nemůžeme dovolit; společenský úzus nám velí se co nejrychleji vzpamatovat z ran osudu a naskočit s úsměvem zpět do koloběhu praktického života, který nás semílá leckdy až neúnosně. A tu právě taková hudba, kte-*

Úspěch *Stabat Mater* povzbudil soubor k založení další koncertní linie: vedle vlastních orchestrálních koncertů a vystoupení Ensemble Versus (nejčastěji v podobě zpívaných rozjímání podle příslušné liturgické doby, sestavených ze skladeb 16. a 20. století) se tak Ensemble Opera Diversa snaží o uvedení alespoň jednoho koncertu soudobé duchovní hudby ročně. S dirigentem Tomášem Krejčím představil v červnu 2012 projekt vytvořený na míru evangelickému kostelu v Brně, jeho akustice, ale i volnější chápanému liturgickému prostoru. Jedinou skladbou na liturgický text byl totiž premiérově uvedený *Magnificat* pro sbor a smyčce Ondřeje Kyase, kterou koncert vyvrcholil (nahrávka z premiéry je dostupná na youtube), u ostatních skladeb však navzdory absenci liturgických textů netřeba pochybovat o jejich duchovním rozměru. Koncert otevřely *Tři kusy* ve starém stylu Henryka Mikołaje Góreckého. Tato skladba pro smyčcový orchestr z roku 1963 v duchu nové jednoduchosti navozuje určitou zklidněnou atmosféru. V premiéře zazněla kantáta Hany Škarkové na text Pavla Drábka s názvem *Duše pout Emílie* v poměrně neobvyklé instrumentaci (flétna, klarinet, marimba, varhany, smyčce, smíšený sbor, soprán a bas sólo). Posluchačsky nejnáročnější bylo dílo pražského skladatele Ondřeje Štochla *Modrá*

- čistá a křehká, vítězná skladba soutěže NUBERG 2011. Ve srovnání s ostatními, tonálně i formálně ukotvenějšími skladbami působí výrazně abstraktně. Vedle smyčcového orchestru, pro nějž skladatel předepsal velmi širokou paletu výrazových prostředků, je zde užito také vibrafonu a sólového partu houslí, kterých se při pražské premiéře i brněnském uvedení ujala dvanáctiletá Štochlova žačka Tereza Horáková. V této souvislosti si pozornost zaslouží slova autora: *Potřeboval jsem totiž interpreta až naivně přístupného a citlivého, takového, který se bude zajímat o jemné výrazové odstíny, aby mohl pomoci celkovému klidnému, „modrému a křehkému“ vyznění skladby. „Křehká“ se snadno rozbi- je a „čistá“ zašpiní, ale najít ji, udržet, předat, to je úkol pro Terezku...*

Na svátek svatě Ludmily, 16. září 2013 v 19.30, se v brněnském chrámu svatého Augustina uskuteční další z chrámových koncertů Ensemble Opera Diversa. Kromě reprízy radostného Kyasova Magnificat zazní také šestidílná kantáta Apocalypsis Ioannis pro smyčce, sbor a sóla slovenského skladatele Petera Zagara (*1961) z roku 1997. Přívlaskem „překvapivě konsonantní“ tuto skladbu ve svém komentáři k dílu slovenských skladatelů (blíže viz His Voice 1/2008) charakterizoval skladatel Jaroslav Šťastný alias Peter Graham (*1952). Jeho Sonata da chiesa pro smyčce vznikla ve stejném roce jako Zagárova Apokalypsa a její zařazení na program koncertu vychází jednak z tradice chrámových sonát, užívaných zejména v období baroka při mešní bohoslužbě, ale také z určitých společných rysů Apokalypsy, Sonaty i Magnificat, reflexe technik a kompozičních přístupů minulých staletí i spíše niterné duchovnosti. Koncert příznačně otevře kratší skladba pro smyčce s názvem Introitus, kterou pro tuto příležitost napsal Ondřej Kyas.

I do budoucna hodlá Ensemble Opera Diversa v rámci vlastních sil i ve spolupráci se spřízněnými tělesy (Vox Iuvenalis, Musica da Camera Brno) uvádět soudobá duchovní díla, vzniklá přímo pro něj (vedle Ondřeje Kyase takto pro Ensemble Versus několik skladeb napsal také František Emmert) nebo u nás spíše opomíjená či cíleně zapomenutá. Koncertní uvádění samozřejmě nemůže nahradit liturgický kontext provedení, ale v situaci, kdy přímo při liturgii zaznívá hodnotná soudobá tvorba jen velmi zřídka, má snad i cílené pěstování duchovní tvorby v širším významu určitý pozitivní přínos.

Vladimír Mañas

Autor je dramaturgem Ensemble Opera Diversa, Velikonočního festivalu duchovní hudby v Brně a vedoucím komorního sboru Versus. Působí jako odborný asistent na Ústavu hudební vědy FF MU v Brně.

Jan Křtitel Vaňhal

Jan Křtitel Vaňhal se řadí ke skupině českých hudebníků, kteří koncem 18. století našli své uplatnění ve Vídni; jeho skladatelský význam však hranice tehdejšího rakouského mocnářství a jeho kulturního okruhu daleko přesahuje.

Narodil se do poddanské rodiny v Nechanicích ve východních Čechách. Základy hudebního vzdělání získal u vesnického učitele a varhaníka Kozáka v Maršově. Kolem roku 1752 se začal věnovat hře na varhany pod vedením nechanického kantora Erbana. V roce 1757 působil jako varhaník v Opočně, roku 1759 jako ředitel kůru v Hněvčevsi. Majitelku nechanického panství hraběnku Schaffgotschovou zaujaly jeho skladby a hra na housle natolik, že se kolem roku 1761 rozhodla vzít ho sebou do Vídně, kde studoval kompozici u Carla Ditterse z Dittersdorfu. Brzy si získal pověst výtečného hráče na klávesové nástroje a hudebního pedagoga (k jeho žákům patřil mimo jiné Ignaz Joseph Pleyel - rakouský skladatel, hudební vydavatel a významný stavitel klavírů, působící v Paříži), byl schopen se vykoupit z poddanství a stát se - podobně jako později Wolfgang Amadeus Mozart - jedním z vůbec prvních nezávislých umělců. Jeden z jeho tehdejších podporovatelů, baron Riesch, mu v roce 1769 umožnil podniknout cestu do Itálie. Postupně navštívil Benátky, kde pobyl celý rok, dále Bolognu, Florencii, Řím i jiná města. Po návratu v roce 1771 mu baron Riesch zprostředkoval možnost stát se kapelníkem v Drážďanech. Tuto nabídku však musel Vaňhal odmítnout kvůli duševnímu onemocnění. V následujících letech rekonvalescence několi-

krát navštívil statky hraběte Erdödyho v Maďarsku a ve Varaždině (dnešní Chorvatsko); zpět do Vídně se vrátil kolem roku 1780. Stýkal se zde s předními hudebníky - Josephem Haydnem, Wolfgangem Amadeem Mozartem a Carlem Dittersem z Dittersdorfu, vyučoval hudbě a komponoval; jeho současníci oceňovali nejen jeho umělecké kvality, nýbrž i ušlechtilost jeho povahy. Vaňhalův kompoziční odkaz je rozsáhlý - zahrnuje množství děl duchovních (moteta, mše, mariánské antifony, litanie) i světských - orchestrálních (symfonie, instrumentální koncerty, serenády a tance) a komorních (smyčcová kvarteta a kvinteta), skladeb pro klávesové nástroje (sonáty a divertimenta, komorní tvorba s cembalem nebo klavírem, varhanní kompozice, programní skladby - zejména bitevní scény, charakteristické pro období napoleonských válek), kasací, serenád a písní. Za ztracené jsou dnes považovány jak jeho opery, které vznikly roku 1770 v Římě (*Il Demofoonte* a *Il trionfo di Clelia*, z něhož se některé části dochovaly v pasticcio *Princezna z Tarenta*), tak jeho pašiové oratorium.

Za svého života patřil Jan Křtitel Vaňhal k nejpobulárnějším a nejobdivovanějším autorům. Jeho skladby se šířily jak v opisech tak tištěných edicích; zájem o ně projevovaly nakladatelské domy po celé Evropě (Viedeň, Mohuč, Berlín, Lipsko, Offenbach, Špýr, Londýn, Paříž, Amsterdam), od doby kolem roku 1800 se jeho tvorba objevovala i ve Spojených státech amerických. K těm, kdo oceňovali Vaňhalovu kompoziční originalitu (jeho tvorba vykazuje jak galantní a klasicistní, tak i předromantické rysy), patřili Wolfgang Amadeus Mozart i Joseph Haydn, jemuž bývaly Vaňhalovy skladby připisovány. Vaňhal se naopak stal prvním z těch vídeňských tvůrců, jejichž tvorba připravila půdu pro úspěch Haydnových pobytů v Londýně v letech 1791-1792 a 1794-1795. Proslulý anglický hudební cestovatel Charles Burney se o Vaňhalovi zmiňuje ve svých poznámkách z cest, které vykonal v letech 1772-1774 jako o velkém skladateli obdivuhodných symfonií a smyčcových kvartetů, „*které patří pravděpodobně k nejdokonalejším skladbám pro housle*“ a „*které vytvořil jeho vznícený duch ve šťastných chvílích, kdy cit převládá nad rozumem*“.

Michaela Freemanová
Převzato z <http://www.rozhlas.cz>

Zastaň, zastaň, svatý Jene! 2

Pár poznámek a doplnění i maličká oprava k článku Jiřího Kuba v minulém čísle Psalteria

Na úvod bych chtěla J. Kubovi poděkovat, že toto téma otevřel. A chtěla bych k tomu dodat pár věcí, protože jsem jako tajemnice Svatojakubského sboru byla tak říkajíc „uprostřed dění“.

Trochu bych poopravila tvrzení, že „když jsme v roce 1991 začínali, neštěkl po sv. Janu ve společnosti i v církvi ani pes“. Ve společnosti zcela jistě, ale v církvi se po celá léta slavil svátek sv. Jana v katedrále. Od 5.45 ráno, kdy byla první mše sv. u světceva hrobu, pokračovaly mše od 7 hodin každou hodinu většinou až do 10 hodin, bývala i v 11 hod., protože přijížděla řada kněží, a to i těch, kteří neměli státní souhlas a kteří se mohli jako koncelebranti „svést“ s knězem, který souhlas měl. Chodila jsem tam (a chodit dodnes) rok co rok a bývalo tam přítomno hodně věřících. Varhaník si na ten bral v zaměstnání volno, aby byl až do oběda k dispozici. Při večerní mši vždy zpíval dómský sbor. Teprve se svobodou po r. 1989 to vše začalo upadat, takže od 90. let se slavení „scvrklo“ na jednu nebo dvě mše ráno (určitě byla v 7 hod., nejistá v 8) a večerní. – Také u sv. Tomáše se úplně nezapomnělo. Když se tam stal farářem augustinián P. Mareček, většinou jsme v neděli okolo svátku sv. Jana u sv. Tomáše večer zpívali a vždy zaznělo buď Linkovo „Kvítečku májový“ nebo Buccinante Františka Xavera Brixioho (nikoli Šimona Brixioho!). Ostatně tato svatojánská moteta byla srdeční záležitostí Josefa Hercla, hráli jsme je při bohoslužbách okolo svátku sv. Jana nejen u sv. Jakuba, ale i v jiných kostelích a také na koncertech. Ze starých sborových programů jsem napočítala od r. 1968 do konce Herclova působení u sv. Jakuba na podzim 2003 celkem 41 provedení Buccinante a 17 provedení Kvítečku májový.

Pokud jde o vlastní obnovení Svatojánské slavnosti, měly jistou předehru už v roce 1989, a to v Litoměřicích. Už se nepamatuji, kdo byl iniciátorem, ale myslím, že to tehdy vyšlo z litoměřického semináře. V pondělí 15. května 1989 v 19 hod. se v litoměřické katedrále konala bohoslužba slova ke cti sv. Jana Nepomuckého s koncertem v podání Svatojakubského sboru. Josef Hercl tehdy na program zařadil Linkovy Intrády a píseň „Kvítečku májový“, Brixioho Arii in F a Buccinante, „Confirma hoc“ J. N. Škroupa (bylo totiž svatodušní pondělí), Mozartovu Chrámovou sonátu in F a po lidových litaních k sv. Janu pobožnost zakončilo Mozartovo Te Deum a Regina coeli Šimona Brixioho. Stejná bohoslužba slova se v litoměřické katedrále kona-

la i o rok později opět 15. 5. Tentokrát jsme zpívali Černoohorského (Laudetur Jesus Christus a Laudate Dominum s Magnificat z nešpor), opět Buccinante F. X. Brixioho a také jeho Regina coeli a 2. větu z varhanního koncertu C dur, zaznělo nově spartované Motteto de scto Joanne Nepomuceno od I. Brustmanna a po lidových litaních Linkův „Kvíteček“ a intrády. Myslím, že tyto dvě akce vnukly J. Herclovi myšlenku na koncerty v rámci Svatojánských slavností. První byl tedy v roce 1991. Provedení Caldarovy mše byl od J. Hercla odvážný čin, myslím, že šlo dokonce o novodobou premiéru. Nutno ještě připomenout, že do slavností byla zapojena i pontifikální večerní mše v katedrále s Brixioho mši a svatojánským hymnem R. Führera (zpíval samozřejmě dómský sbor). Koncert v r. 1992 přinesl novodobou premiéru – čerstvě byly spartovány Litanie de scto Joanne Nepomuceno Karla J. Loose, které samozřejmě zazněly i na koncertě v jubilejním svatojánském roce 1993 (tento koncert byl zachycen na kazetu a později jsme jej vydali soukromým nákladem na CD).

Provedení Caldarovy mše při slavné pontifikální mši v katedrále v neděli 16. května 1993 byl opravdu malý zázrak (ta J. Kubem zmíněná Sobotka byla až 24. 8. 1996 při 400. výročí posvěcení kostela v Sobotce, ale to neznamena, že podobné názory se neprosazovaly už dříve). Asi opravdu „zapracoval“ sv. Jan a také přítomnost papežského legáta kardinála Joachima Meisnera (to bychom si byli udělali pěknou ostudu!). Provedení Caldarovy mše bylo náročné nejen z uvedeného pohledu, ale i technicky. Od začátku bylo jasné, že se spojené sbory + orchestr na kůr katedrály nevejdou. Bylo tedy zřízeno pódium před chórovou kaplí na boku transeptu – akusticky celkem výhodně. Problém byly varhany. Kontinuo ke mši bylo možno hrát v podstatě na cokoli (byly tam malé, klasicky zabarvené „elektrofonky“), ale žalm, odpovědi lidu a improvizace – to vše vyžadovalo velké a hlavně píšťalové varhany. Řešení přinesl dómský varhaník Otto Novák, který si to své řešení také náležitě „vychutnal“. Za sborem musela zůstat volná ulička do otevřených dveří chórové kaple, dveře z kaple na kůr také musely zůstat otevřené. O. Novák po vstupní improvizaci a introitu „sje!“ z kůru k varhánkám, odehrál Kyrie a Gloria, po Amen vyběhl nahoru a už odpověděl Amen po oraci na velké varhany. A tak to šlo celou mši sv. – celkem 5x nahoru a 5x dolů, nepočítaje příchod

na kůr a odchod na konci. Celkem tedy 12x ty uzounké a nepohodlné schody na kůr a sprint přes celý kůr k hracímu stolu. Obdivuhodný výkon pro tehdy už 63 letého varhaníka.

Rok 1993 tedy byl vrchol Svatojánských slavností. Napříště – jak píše J. Kub – už se obešly bez koncertu. Ale v r. 1995 koncert ještě byl. Bylo to při příležitosti návštěvy papeže Jana Pavla II. v Praze, která se trochu kryla se slavnostmi. Koncert se konal v basilice sv. Jakuba 18. 5. 1995 v 18 hodin a na programu byly tyto skladby: Toccata a fuga in C a motteto Laudetur B. M. Černoohorského, Varhanní koncert C dur F. X. Brixioho, Aria de scto Joanne Nepomuceno od J. I. Linka, Loosovy litanie ke cti sv. Jana a Mozartovo Te Deum. A to už byl skutečný konec svatojánských koncertů.

Marie Nováková

LORETÁNSKÉ HUDEBNÍ PODVEČERY

Každou první sobotu v měsíci se koná v chrámu Narození Páně v pražské Loretě od 19 hodin komponovaný podvečer složený ze sakrální hudby a čtení duchovního slova.

5. října
Hudební pocta sv. Františkovi z Assisi
varhany Ondřej Mucha

2. listopadu
Památka všech věrných zemřelých
Podvečer s pěveckým sborem
Schola Týnského chrámu,
sbormistr Bohuslav Korejs

Výtěžky z těchto podvečerů budou použity na opravu Svaté chýše v Loretě.

4. prosince
Komorní smíšený sbor a smyčcový orchestr Piccolo coro & Piccola orchestra
Výtěžek bude věnován Mateřské škole v Holečkově ulici, která pomáhá dětem se sluchovým postižením.

více na www.loreta.cz

Archaion Kallos počtvrté

Ve dnech 7. – 18. října 2013 se bude konat 4. mezinárodní festival pravoslavné hudby Archaion Kallos v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Praze v Resslově ulici. Letošní program nabídne hudbu spojenou s pravoslavným ritem od původního byzantského chorálu až do současnosti.

Zazní **byzantská hudba, znamenný raspěv, autentická duchovní hudba srbských klášterů**, slavné duchovní skladby mistrů vyspělého slovanského vícehlasu (*Rachmaninov, Čajkovskij, Kedrov, Berezovskij, Bortňanskij aj.*), díla renomovaného autora postmoderny **Alfreda Schnittkeho** i dvě světové premiéry: skladby českých autorů **Josefa Marka** a **Tomáše Pálky**.

„Právě letos bychom si měli vzpomenout na počátky české duchovní kultury a na její, i když později vytržené, byzantské kořeny. Poslechem starého byzantského chorálu se vlastně prostřednictvím hudby alespoň přibližujeme náladě, která ve velkomoravských svatyních mohla vládnout. Chtěli bychom opět oživit tu „starobylou krásu“, podle níž se řeckým souslovím Archaion Kallos náš festival jmenuje,“ říká ředitel festivalu **Marios Christou**.

Hned úvodní koncert je věnován právě připomínce příchodu věrozvěstů na Velkou Moravu. Poučeným komentářem ho doprovodí protopresbyter **Jaroslav Šuvarský** a zazní na něm skladby, které se sv. Cyrila a Metoděje přímo týkají, i hudba bohoslužeb, ze kterých soluští bratři mohli při své misijní činnosti vycházet. Autentické podání sólových částí zajistí protopsaltis **Ioannis Tsounis**, vystoupí **Sbor chrámu sv. Cyrila a Metoděje** pod vedením **Valentiny Shukliny** a **Maria Christou**.

Druhý koncert bude zasvěcen moderní tvorbě inspirované ortodoxním křesťanstvím. Těšit se můžeme na tři díla **Alfreda Schnittkeho** (**Kající žalmy, Tři posvátné hymny a Concerto pro sbor**) a dvě světové premiéry: **Cherubínskou píseň Tomáše Pálky** a skladbu **Jako apoštolům všem rovní Josefa Marka**. Za řízení **Stanislava Mistra** budou zpívat **Pražští pěvci**.

Pravidelní festivaloví návštěvníci už formát třetího koncertu dobře znají. Budou se střídát byzantské a slovanské duchovní nápěvy, jak sólové, tak sborové. Z Polska přijede přednést sóla ve staroruském duchu protopsaltis **Marcin Abijski**, kterého si posluchači mohou pamatovat z loňského ročníku, sborové partie obstará smíšený sbor **Canti di Praga**

se sbormistrem **Petrem Louženským** a ženský sbor **Filokallia** pod vedením **Maria Christou**.

Závěrečný koncert nás zavede k hudbě srbských pravoslavných klášterů. Tradiční nápěvy zazní v podání **mužského sboru Církevní školy Jana Damašského a mnichů z kláštera Kovilj**. Jejich vystoupení doplní vokální soubor **Viktoria** se sbormistryní **Viktorií Dědečkovou**.

Pravoslavné zpěvy zazní tradičně nejen v rámci koncertů, ale také při bohoslužbě. Bohoslužbu v chrámu sv. Cyrila a Metoděje autentickým provedením liturgie sv. Jana Zlatoústého doprovodí **Komorní sbor semináře svatého Petra Cetinjského** pod vedením diákona **Mihaila Lazareviče**.

Těšit se můžeme na obvyklé doprovodné akce, jakými bude například výstava pravoslavných ikon, filmové projekce nebo odborné přednášky. Podrobný program koncertů a přednášek najdete na stránkách www.philokallia.com

PROGRAM

**Hudební tradice sv. Cyrila a Metoděje
Koncert k 1150. výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu**
7. 10. 2013, 19:30

Autentická byzantská hudba, A. Arhangel'skij, G. Lapajev aj.
Komentovaný koncert, který se skládá ze skladeb přímo věnovaných sv. Cyrilu a Metoději (tropary aj.) a také z dalších skladeb vycházejících jednak z byzantského ritu, tedy z bohoslužebného stylu sv. Cyrila a Metoděje, v autentickém podání předního řeckého protopsaltise I. Tsounise, a jednak ze slovanské bohoslužebné tradice v podání Sboru chrámu sv. Cyrila a Metoděje pod vedením V. Shukliny a M. Christou.

Sbor chrámu sv. Cyrila a Metoděje, řídí Valentina Shuklina a Marios Christou
sólo: Protopsaltis Ioannis Tsounis
doprovodné slovo: protopresbyter ThDr. J. Šuvarský, Ph.D.

Duchovní hudba A. Schnittkeho & 2 světové premiéry
10. 10. 2013, 19:30

A. Schnittke: Kající žalmy, Tři posvátné hymny, Concerto pro sbor
Tomáš Pálka: Cherubínská píseň – světová premiéra

Josef Marek: Jako apoštolům všem rovní – světová premiéra
Pražští pěvci, řídí Stanislav Mistr

Od jednohlasu k vícehlasu v hudbě východního křesťanství
15. 10. 2013, 19:30

Byzantský chorál, staroruská monodie, Rachmaninov, Čajkovskij, Kedrov aj.
Koncert představí jednak jednohlasé byzantské a staroruské skladby v podání protopsaltise Marcina Abijského a jednak vícehlasé skladby řecké a slovanské tradice v podání souboru Filokallia a Canti di Praga.

Ženský sbor Filokallia, řídí Marios Christou
Smíšený sbor Canti di Praga, řídí Petr Louženský
Sólo: Marcin Abijski

Byzantská tradice v srbské duchovní hudbě
16. 10. 2013, 19:30

J. Koukouzelis, Spyridonas Chilendarský aj.
Byzantská hudba v církevní slovanštině a hudba srbských klášterů (Chilandar, Kovilj aj.).

Srbský mužský sbor církevní školy Jana Damašského & mniši Koviljského kláštera
Sbormistr: o. Hierotheos (Petrovič)
Jako host vystoupí vokální soubor Viktoria s duchovními skladbami M. Berezovského pod vedením Viktorie Dědečkové.

Bohoslužba s autentickou srbskou duchovní hudbou oblasti Karlovac

13. 10. 2013, 9:30, chrám sv. Cyrila a Metoděje, vstup volný
Liturgie sv. Jana Zlatoústého bude sloužena za účasti **Komorního sboru semináře sv. Petra Cetinjského, řídí diákon Mihajlo Lazarevič**.

DOPROVODNÉ AKCE

Projekce dokumentárního filmu Olga Graceanu – A Monumental Artist,
režie Anca Filoteanu

9. 10. 2013, 18:30
Rumunský kulturní institut v Praze
Růžová 1416/17, Praha 1, 110 00

Projekce gruzínského filmu režiséra Tengize Abuladzeho Prošba

14. 10. 2013 17:30
Kino PONREPO, Bartolomějská 11, Praha 1

Výstava pravoslavných ikon

6.–18. 10. 2013
Pravoslavný chrám sv. Kateřiny, Kateřinská 468, Praha 2

Přednáška: Hudba byzantské misie sv. Cyrila a Metoděje

PaedDr. SEODr. Šimon Marinčák, Ph.D.
– Slovensko

Doteky hudby

Nebývá častou událostí, že se v galerii setkáme s výstavou, propojující výtvarné umění a hudbu jinak, než že se některé hudební motivy stanou předmětem zobrazení. Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích se vydala novou cestou a představila velmi úsporným, o to intenzivnějším způsobem, jak se hudba skrze výtvarný názor může dotýkat našeho vnímání.

Citujeme nejprve z doprovodného textu a poté otiskujeme návštěvníkovu reflexi. Reprodukovaná díla jsou z majetku SGVU kromě obrazu M. Cimaly.

Projekt „hudebního zvuku ve výtvarném umění“ vznikl na základě kurátorské snahy vedle tradičně koncipovaných expozic vytvořit do budoucna sérii výstav s přesahy výtvarného umění do jiných oblastí (zvuk, světlo, pohyb).

Výstava reflektuje tvorbu výtvarníků ze 60. let 20. století, kdy se vnímaly různé zajímavé vazby mezi výtvarným uměním a dalšími příbuznými uměleckými disciplínami. Na rozdíl např. od rozšířeného lettrismu experimenty s výtvarným uměním a hudbou poněkud zapadly v zapomnění – dnes v „nově“ se objevujících výstavách se setkáváme spíše se spojením výtvarného umění a zvuku jako takového.

Samotný název výstavy napovídá, že se nejedná výhradně o zpodobnění hudby ve výtvarném umění, ale o výtvarné procesy spojené s hudbou, a to nejen s hudbou v klasickém slova smyslu, ale též například se zvuky přírody, které můžeme vnímat hudebně, ale i obráceně – tvorbu výtvarných podkladů využívat pro hudební vyjádření.

Cílem projektu není jen připomenout opomíjené starší autory, ale také mapovat současnou situaci této oblasti s přesahem do nových médií.

Na výstavě jsou představeni autoři Milan Grygar, Karel Vaca, Jitka Válová, Zdeněk Kirchner, Běla Kolářová, Olga Karlíková, Bohdan Lacina, Miroslav Ponc, z mladší generace Daniel Hanzlík, Pavel Mrkus, Pavel Korbička, Jiří Kubový, Jan Steklík, Stanislav Diviš, Milan Kozelka, František Skála a další.

Autor výstavy: Jan Brodský, Martin Kolář

Kurátor výstavy: Jan Brodský, Alena

Beránková

Texty: Martin Kolář

VÝTVARNÉ UMĚNÍ A HUDBA

Občas se s tímhle tématem setkáme - příležitostí pro článek je zdařilá výstava „Doteky hudby“ v litoměřické galerii. Slovo „zdařilá“ je pozitivní, neznamená nějaký superlativ, ale celkem prostě se vztahuje ke smyslu věci: výstava ukazuje, jak se hudební motivy projevují v našem moderním a částečně i postmoderním umění. Je tedy průřezem, v tom je zdařilá, a navíc představuje několik opravdu mistrovských kusů, které ale nijak instalačně nevyčnívají a tak, jak to bývá na zdařilých výstavách, by se asi návštěvníci ne zcela shodli, které to jsou.

Nás z hlediska hudby zajímá, že je možné celkem přehledně nalézt vyhraněné typy výtvarných přístupů k hudebním motivům. To, co svým způsobem nejvíce navazuje na tradiční obrazy obtlouklých žen dramatických gest s citerami v rukou, prezentuje Kolář 2 z poloviny 30. let 20. století Františka Hudečka, v níž jakousi strukturální tečku vytváří podstatná část klaviatury. Klaviatura jako symbol hudby - temperované, zmatematizované akordy v protikladu k dramatickým gestům loutníků. Je to přesný protiklad: realistické umění se snaží zachytit cosi nezachytitelného a moderní surrealistické umění používá strnulé, hranaté, formalistní tvary, aby z nich vytvořilo změť. Narativní přístup, kdy vztah hudby a světa je spíše nedovyprávěným příběhem.

Zcela jinou polohou jsou grafické abstraktní obrazy, např. Milana Grygara - je to tam, kde se u obrazu dá mluvit o „vyznění“, „souznění“. Zamýšleno „obrazně“, nikoli zvukově, zároveň však lze nalézt jistou spřízněnost a paralelu v prostoru a času „vnitřního ticha“. Jde tady o prožívání, až

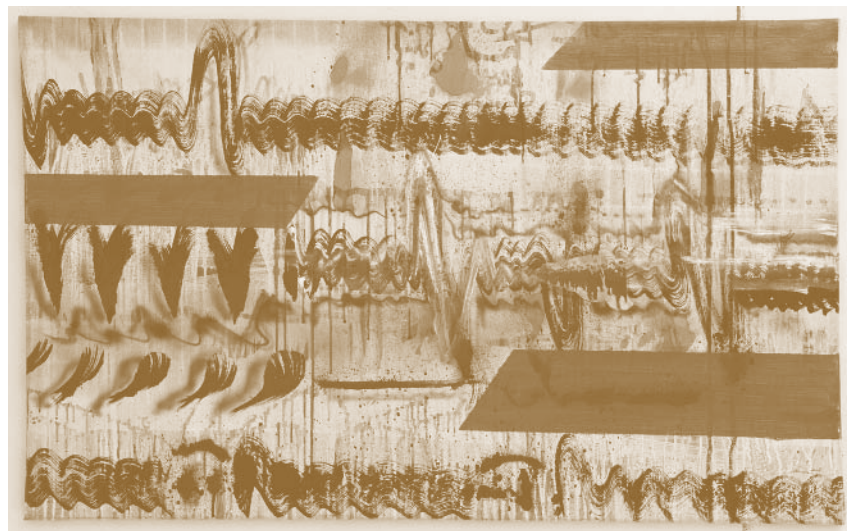

František Skála: Piano, 1992, objekt, dřevo, 100x80x65 cm (foto Jan Brodský SGVU)

ek-statické, kdy se ztrácíme, propadáme se zahledění do obrazu.

Odlišné pojetí obrazu-děje představují díla - Kresby (kolem roku 1925) Miroslava Ponce. Pohyb, obraz pohybu může být také obrazem hudby, zvláště když je paralelně doprovázen tím, co sugeruje „průběh“ hudby, tedy notovou linkou. Ta je zde chápána jako výtvarný prvek v zesilování k jakémusi temnému forte.

Přímo s notovým papírem pracuje Olga Karlíková, alespoň ve svých (podle

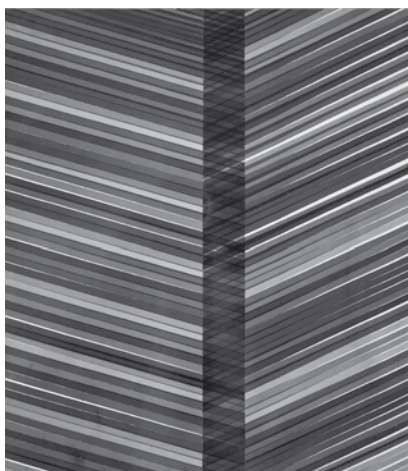
Michal Cimala: Funeral music – frequentpainting, 2011, akryl na plátně, epoxid, fotografie, 65x105 cm (foto archiv autora)

mne nejlepších) dílech ze sedmdesátých let. Záznamy ptačího zpěvu jsou magicky působící rukopisy v neznámém písmu, podobném těsnopisným značkám, jak je rozvrženo do několika rovin v řádcích, nad nimi i pod nimi. Nabízejí se ke čtení, k tomu, aby podle nich hudebník „přebral skladbu“, provedl hudbu. Znějí tak, jak znějí hudebníkově v uších tóny při pohledu na nepřehledný notový zápis.

Nabízí se v tuto chvíli přeskočit a navázat rovnou v postmoderních záznamech z performencí, které tvoří impozantní vstup do výstavy – Akustický obraz Pavla Korbičky a Lucie Vítkové. Hudebním motivem je tu chvění – zeď je „popsána“ jakousi vyhodnotitelnou strukturou bodů, ve které dominantní prvek tvoří linky, které však nejsou podkladem pro zápis, ale výsledkem aktu samého, neboť celý výtvarný „kus“ vznikl svého druhu „hrou“ na sadu provazů „strun“ natažených před stěnou a nasycených barvou. Jde o stopu, která symbolicky vytváří to, co evokuje možnost zápisu – orientující linky notového záznamu a skvrny stříkající barvy. To, co po nás zbývá, není chaos, pouze to sami nedovedeme přest, snad jen počítačově zpracovat.

Postmoderna se tu ještě představuje v projektu Daniela Hanzlíka a Pavla Mrkuse „Waves“ - v promítaných křivkách jakéhosi oscilátoru, v nekonečné smyčce pohybujících se mořských vln (dala by se používat k psychickému mučení), také ve vrtném objektu reagujícím na blízkost člověka nebo na dotek (Anuloid Roberta Vlasáka) atd. Ale tady jsme na samé hranici zvuku jako hluku a chaosu jako toho, v čem se ztrácíme.

Znění nemusí být hudbou, a hudba

Běla Kolářová: Šedá fuga, 1962, fotogram, 30x27 cm (foto Jan Brodský SGVU)

je velmi specifické znění – vztažené k pozadí ticha. A právě proto jsem si nechal na konec obrazy abstraktní, které k hudbě váže jen jejich název, jako např. Vacovo Divertimento. Abstraktní obrazy jsou často terčem posměchu ve smyslu „to bych namaloval také“. Ale ne, nenamaloval. Stejně tak jako v poslechu skutečné hudby i před dobrým obrazem se v člověku cosi rozhostí. Už jsem dávno toto slovo nečetl a asi ani nepoužil. Rozhostí, to sugeruje, že do nás něco vstoupí, něco, co je větší než my sami, pro co v sobě připravíme to nejlepší, co máme. Dobré výtvarné umění „souzní“ s hudbou, protože v jednom hrají „na stejnou strunu“. Prožívání člověka je otevřené pro to, aby se v něm rozhostilo ticho a znění, v melodii, v akordu. To tajemné. Nelze tomu rozumět a snad bychom tomu ani rozumět neměli.

Josef Štogr, 16. 8. 2013

Vědec-endokrinolog, komunisty perzekuovaný, odešel v r. 1965 do exilu. V r. 1980 vážně onemocněl, během léčení se začal zabývat vztahem mezi obrazem a zvukem. Vyprávěl o tom: „Díval jsem se v nemocnici na provedení skladby Appalachian Spring Aarona Copelanda, která mě zaujala. Tehdy mě napadlo, že prostor mezi barvou a zvukem, tedy mezi malbou a hudbou, musí být přemostěn nějakými abstraktními motivy, protože to je kategorie, která je oběma oblastem společná.“ Výsledky svého intenzivního zkoumání a malování pak nazval „vizuální hudba“, o níž napsal, že „jako hudba sama musí být abstraktní a nefigurativní, určitým způsobem umělecky pojatá, ornamentální, ale ne symetrická, složená z jakýchsi vizuálních (notových) prvků. Nepředstavuje určitou věc, ale dovoluje představivosti, aby se rozléta. Zřejmě proto mohly pokusy o vizuální hudbu začít až po vzniku abstraktního malířství.“ Obrazy z posledního Jiřouskova malířského období jsou již téměř komponovanými vizuálními partiturami.

Kostel, ze kterého byly odstraněny obrazy z oltářů, sochy i varhany – a pozbyl tak mnoha smyslových prožitků barokního interiéru – se díky výstavě znovu naplnil vizualitou a zprostředkovaně i tonalitou – vizuální hudbou. Duchovní vertikálu nahradila světská horizontála, světelnou či iluzivní malbu baroka nahradila čistá barevnost nelomených tónů a abstraktních tvarů. Od vizuální symfonie po ornamentální hravost. Zatímco obraz představuje čas statický, hudba pak čas dynamický - Jiřouskovy obrazy prolamují toto vnímání, v podlouhlém formátu lze číst znaky jako partituru – čtení a znění se odehrává v plynoucím čase. A kostel zbavený liturgické funkce se na čas stává opět chrámem, chrámem znějícího ticha.

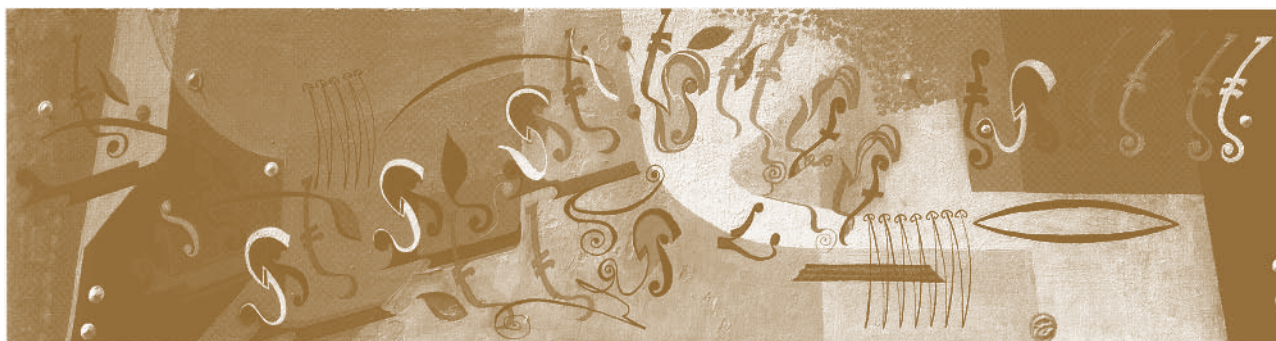
Jarmila Štogrová

Luděk Jiřousek: Hudba všech ročních období

V bývalém jezuitském kostele Zvěstování Panně Marii uspořádala litoměřická galerie a kurátor Jan Štíbr výstavu Ludka Jiřouska (1925-1999).

Autory katalogu jsou malířova dcera Zuzana Vanišová a Ota Ulč, citují se Jiřouskovy teoretické texty. Výstava potrvá do 6. října.

Vizuální symfonie č. 1, Moravské vzpomínky, 4. věta: V hudbě je život náš (repro Psalterium)

Program Svatováclavských slavností

hlavní program 22. festivalu duchovní hudby 31.8. 28.9. 2013

sobota 31. 8.: **Čechy doby rudolfinské**
klášter Osek - výlet s prohlídkou a koncertem
Capella mariana, Vojtěch Semerád - dirigent
P. de Monte, J. Vaet, P. Verdelot

úterý 10. 9. 18:00: **P. Eben: Vesperæ in festo Nativitatis**
kostel P. Marie pod řetězem
Pražský katedrální sbor, Josef Kšica - dirigent,
Přemysl Kšica - varhany
Vstup volný

úterý 10. 9. 19:30: **Na andělské struně**
kostel sv. Vavřince v Hellichově ul.
Daniel Deuter (Německo) - housle, Robert Hugo - cembalo, basso continuo
Nejkrásnější houslové „sonate da chiesa“ na lince času: Castello, Frescobaldi, Bertali, Muffat, ...

sobota 14. 9. **Cantate Domino**
klášter Milevsko - výlet s prohlídkou a koncertem
Piccola orchestra & piccolo coro, Marek Valášek - dirigent
M. Charpentier, H. Purcell, C. Monteverdi, P. Eben, A. Pärt ...

úterý 17. 9. 19:30: **Pod prahem svítá**
kostel sv. Jana na Prádle
Transitus irregularis
Barokně-jazzová fúze, zhudebněné básně B. Reynka s projekcí autorových grafik

středa 18. 9. 19:00: **... a to na varhany, jak se na ně hraje?**
Atrium Žižkov
Radek Rejšek - varhany, průvodní slovo
Varhany na dotek zblízka pro děti i dospělé v podání známého
rozhlasového redaktora, hudebníka a skladatele

neděle 22. 9.:19:30: **Světlo Byzance**
kostel sv. Kateřiny Alexandrijské v Kateřinské ul.
Filokallia, Marios Christou (Řecko / Kypr) - dirigent,
Stefanos Pourgianos (Kypr) - zpěv
Byzantská hudba od časů Jana Zlatoústého po Cyrila a Metoděje

úterý 24. 9. 19:00: **A Little Jazz Mass**
kostel sv. Václava na Smíchově (nám. 14. října)
Ad libitum, Jan Kyjovský - dirigent, Acant, Terezie Minářová - dirigent,
Michal Vorek kvartet, Drahomíra Matznerová - varhany
Jazzové spirituály pro sólové varhany a sbor, Bob Chilcott: A Little Jazz Mass
Vstupné dobrovolné ve prospěch Společnosti pro hluchoslepé LORM

čtvrtek 26. 9. 19:30: **Mezi nebem a zemí**
barokní refektář kláštera sv. Jiljí
Ensemble 18+, V. Spurný - dirigent, varhanní pozitiv, H. Jonášová - soprán
Hudba regenschoriů katedrály sv. Víta v novodobých premiérách: F. V. Habermann, A. Laube, F. X. Brixl,
J. E. A. Koželuh

pátek 27. 9. 18:00: **J. Zástěra: Symfonia in honorem Jacobi Trautzli**
katedrála sv. Víta
Hudba hradní stráže a policie ČR, Plk. Jan Zástěra - dirigent, Spojené sbory Podkrušnohoří
Tradiční svatováclavský koncert ve spolupráci se Správou Pražského hradu - světová premiéra
Vstup volný

Pořádá Společnost pro duchovní hudbu, Kolejní 4, Praha 6
Kompletní program a informace o předprodeji na www.svatovaclavske.cz
Předprodej: síť Ticketportal

Nepřítel lidově demokratického zpěvu

Byla jednou jedna farnost. Co farnost, jeden z malých českých vatikánů to byl. V neděli zaplněné lavice velkého kostela, jehož lodí se po šedesát tři let ozýval lidový zpěv citlivě doprovázený místním panem varhaníkem blahé paměti. Ten se i při své náročné práci všemu naučil sám. Mnozí se obávali, co bude s liturgickou hudbou po jeho smrti. Byl po ruce jeden hudebník, řemeslně na úrovni, ale, víte, měl zvláštní vrtochy.

Jsou písně, které známe od nepaměti. O pouti si všichni farníci rádi zazpívají z plných plic *Chloubu křesťanského Říma*. Jsou i jiné písně, které se bohužel už vytratily z kancionálu. Takovou *Ze všech srdcí, která bila v prsou* jsme od nového „varhaníka“ nikdy neslyšeli. To by ovšem nebylo to nejhorší.

Neděle, na kterou se všichni týdně připravujeme. Poutní slavnost svatého Vavřince. Za varhany pyšně usedá mladý sólista. Tohle přece není Chloubu. On to snad nezná. Možná vychází z not, ale copak neví, jak se zde tato píseň zpívá od nepaměti? Tomuhle se prostě nedá přizpůsobit. A hlavně: Proč měnit nápěv, který se u nás zpívá už 70 let? To sám pan děkan tehdy tu píseň sehnal. A ten toho panečku pro farnost udělal.

Vánoce včetně nešťastného výběru mše pro sbor a těch ukrutně dlouhých zkoušek jsme nějak přežili. Žalmy našťestí opět hraje, jak jsme zvyklí. Na pokyn pana faráře. Ten našťestí hudbě moc nerozumí, ale má alespoň pastorační cit. Proto také zatřhl to marnivé preludování. Člověk si kolikrát potřebuje něco vyřídit a není slyšet vlastního slova. A navíc je to konec mše svaté, tam se přece nehodí takový rámus.

Olejník. Toho ať si tento „varhaník“ zpívá na vlastním pohřbu. Máme tu syna ještě horšího otce. Ten na varhany hraje ještě otročtěji podle not. Kolik je v tom předvádění a pýchy. Tu mladý zdědil. To, že je někdo magistr v oboru hudební výchovy, přece dnes nic neznamená. Takových krásných pohřebních písniček. Tolik jich máme v archivu. Víte, jak této pokladnici tradice jeho stoupenci posměšně říkají? Skříň čar a kouzel. Ubohé. Písně, které zkušenější členky sboru zpívaly už jako mladé. A že to nebyla lehká doba tehdy po válce.

Pak přišly Velikonoce. Stalo se to už minule a pokud se to stane znovu, nikdo neví, co může následovat. *Aleluja, živ buď...*, nejzářivější chvíle z liturgie Bílé soboty. Celý kostel se nadechne a než dozní „... slavný Vítěz“, všichni jsou docela ztraceni. To už je ovšem moc. Po zkažené pouti a Vánocích i zkažené Velikonoci? Všichni už netrpělivě čekají, až skončí mše svatá. Jen co zajde pan farář s ministranty do sakristie, u schodiště na kůr už se tísni pořád-

ný dav stoupající za „panem varhaníkem“. Schodiště je levotočivé, žádný z hrstky jeho stoupenců však nevyužívá s mečem v ruce této výhody. Na kůru i na schodiště je nás nyní mnohem víc. Co s ním? Pak někdo otáčí kličkami a odklápí jedno z oken. Ano, to bude pro všechny nejlepší.

Hlavou se mu honily všechny ty Olejníkovy žalmy a další melodie, které nejsou pro normální lidi. Zatímco přimrzlé bláto u zámkové dlažby podél kostelní zdi jen neochotně sálo jeho krev, na kůru došlo k neobvyklému úkazu. Varhany se samy rozezněly tóny *Věřím, že můj vykupitel žije*. Slyšíte? To sám sv. Vavřinec dal kajícímu milost, takže snad i on přišel před svým skonem na nějakou rozumnou melodii a nedrží se křečovitě toho svého. Nebo snad? „Nevíš, jestli to není taky Olejník?“ – „Ne, tohle znám, to určitě Olejník nebude.“ Tak přece opět tradice zvítězila.

Lidé odcházeli spokojeně domů. Vždyť už zítřka si konečně zazpívají, jak bylo u nás od nepaměti zvykem: „áá-léé-lůůů-jáááá-žíív-bůůd'-náád-smrtíí-slávný-víí-těžž...“

Povídka přibližuje na motivy skutečných a předjímáných událostí drsnou atmosféru tradičních živých farností. Autor není hudebníkem ani odpůrcem Tradice. Líbí se mu nejedna kýčovitá písnička z přelomu 19. a 20. století.

Václav Plíhal

převzato z <https://plihalik.signal.cz>

8. 8. 2013

TROCHA POEZIE NIKOHO NEZABÍJE

**je to ještě hudba
nebo násilí
kalná louže u dna
vodu propili**

**štváná bubny
roztrhaná psy
ze studánek studny
v klecích žijí dny**

**zahrádek svatí trpaslíci
neztrácí nikdy náladu
nechápu umna odborníci
odsudku hodnou záhadu**

**vysmívání hanění
lepší částí společnosti
žádnou pýchou zranění
jsou smíření s velikostí**

Z básní Jiřího Jirásky věnovaných
kýči a našemu časopisu vybral JiKu.

NA VELEHRADĚ ZAZNĚL VARHANNÍ KONCERT KE CTI IGNÁCE Z LOYOLY

30. července, v den, kdy si církev připomíná svátek zakladatele jezuitského řádu, se ve velehradské bazilice od 19 hodin konal Varhanní koncert ke cti sv. Ignáce z Loyoly.

Na nově zrekonstruovaných varhanách zahrála Ludmila Macková díla takových tvůrců, jako je například Francois Couperin, Johann Sebastian Bach, Louis Vierne nebo Maurice Duruflé.

Akci pořádala Římskokatolická farnost Velehrad v rámci oficiálního celoročního programu při příležitosti 1150. výročí od příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu.

Ludmila Macková vystudovala konzervatoř P. J. Vejvanovského v Kroměříži v oboru hra na varhany pod vedením MgA. Ester Moravetzové. Nyní studuje Janáčkovu akademii múzických umění v Brně také v oboru hra varhany u MgA. Pavla Černého. Jako korepetitorka působila ve sboru *Cantica Leticia* ve Zlíně včetně zahraničních koncertů a v roce 2010 doprovázela při koncertech také německý sbor. Již několik let hraje při bohoslužbách na varhany v kostele sv. Mořice a sv. Jana Křtitele v Kroměříži, vypomáhá také na Velehradě, kde doprovázela na varhany celonárodní pout' 5. července vysílanou Českou televizí a rozhlasem.

Macková vystupovala s hudebními tělesy jako například Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín či skupinou Hradišťan. Účastnila se varhanních kurzů pod vedením Leo van Doeseelaar, Jaroslava Tůmy, Stefana Engelse, Theo Jelemmy, Erwina Wensinga, Erica Lebruna a dalších. Ve školním roce 2012/2013 studovala varhany na *Maastricht Academy of Music* v Nizozemí pod vedením Marcela Veheggena a Hanse Leenderse. Vystupovala na hudebních festivalech jako *Forfest Czech republic* nebo *L'Orgue* v Nizozemském Maastrichtu. V roce 2011 získala 3. místo na soutěži konzervatoří „Bachův varhanní podzim“.

Více na www.velehradinfo.cz

Festival duchovní hudby svaté Cecílie

V letošním roce se koná již 18. ročník Festivalu duchovní hudby svaté Cecílie v Ústí nad Orlicí, tentokrát v sobotu 5. října. Srdečně všechny zve Římskokatolická farnost-děkanství Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Cecílskou hudební jednotou a Uníí českých pěveckých sborů na festival, který se koná v kostele Nanebevzetí Panny Marie. Letošní ročník je věnován 1150. výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu.

Ústí nad Orlicí je městem s dlouhou hudební tradicí, místní Cecílská hudební jednota působí v chrámu Nanebevzetí Panny Marie nepřetržitě již od svého založení v roce 1803, v letošní roce tedy oslaví 210 let trvání. Festival, jehož vznik inicioval v roce 1996 tehdejší regenschori kostela Nanebevzetí Panny Marie Oldřich Heyl, je nesoutěžní výběrová přehlídka amatérských chrámových sborů a varhaníků, kteří se zabývají liturgickou hudbou. Koná se vždy první nebo druhou sobotu v říjnu. Za dobu jeho existence na něm vystoupilo na 53 chrámových varhaníků a 51 chrámových pěveckých sborů z celé České republiky. Celkem se jedná při každém ročníku o cca 130-150 účinkujících.

Každým ročníkem festivalu se táhne jakási „zlatá nit“, která působí jako spojovací článek, např. výročí některého hudebního skladatele nebo reakce na aktuální církevní výročí. Na závěr fes-

mladí lidé, studenti, kteří dokazují, že varhanní hudba může oslovit natolik, aby se jejímu studiu věnovali profesionálně. Požadavkem festivalu je, aby varhaník byl varhaníkem chrámovým, tzn. že má na starost hraní při bohoslužbách v některé farnosti.

Festival probíhá v chrámu Nanebevzetí P. Marie v Ústí nad Orlicí, který je pro tento účel spolu s budovou místního děkanství bezplatně poskytnut místní farností. Organizace festivalu je zajišťována zejména členy Cecílské hudební jednoty. Účastnický poplatek se nevybírá, dopravu si hradí účastníci. Vstupné na festival je dobrovolné. Náklady jsou dále hrazeny z vlastních prostředků (tj. farnosti Ústí nad Orlicí), sponzorských darů a dotace Města Ústí nad Orlicí.

Cílem Festivalu duchovní hudby sv. Cecílie je, aby členové sborů měli možnost se seznámit s tím, jak se to „dělá jinde“ a vyzkoušet si práci pod jiným dirigentem při společné zkoušce a následně mši svatě, získat kontakty, vyměnit notové materiály...

Sbory i varhaníci jsou sice vystaveni zdravému srovnávání, ale bez zbytečného soutěžního stresu. Menší tělesa zažijí velký zvuk při společném účinkování. Je to důležité i povzbuzení do další práce, neboť činnost varhaníků a chrámových sborů je dobrovolná, zájmová, tedy bezplatná. O to více, jak doufáme, radostnější.

znělka festivalu Josefa Olejníka Žalm 150 v podání místní Cecílské hudební jednoty.

tivalu je sloužena slavnostní zpívaná mše svatá, kterou doprovodí sbory společně nazzkoušenými skladbami. Poté následuje přátelské setkání na děkanství. Účinkující varhaníci jsou většinou

PROGRAM FESTIVALU

V dopoledních hodinách proběhne společná zkouška na mši svatou a také akustické zkoušky všech sborů. Samotná festivalová vystoupení zahájí ve 13.30

13.30 – 16.00 festivalová vystoupení (Chrámový pěvecký sbor sv. Cecílie Poděbrady – řídí Ivana Trnečková, ESO – EMAUZSKÝ SBOR a orchestr – Praha – řídí Tomáš Čechal, Chrámový sbor, Nový Bydžov – řídí Jiří Vacek, Svatomartinský sbor, Třebíč – řídí Jaroslav Paik, Cecílská hudební jednota Ústí nad Orlicí, řídí Cecílie Pecháčková. Sborová vystoupení ožíví varhanní hudba v podání varhaníků Kateřiny Filkové, Alžběty Kubátové, Lenky Malounkové, Ondřeje Vávry a Václava Stoklasy).

16.30 Slavnostní zpívaná mše svatá, kterou celebruje Mons. Josef Kajnek, pomocný biskup královéhradecký a Th.Bc. Vladislav Brokeš, děkan farnosti. Zazní při ní D. S. Bortňanskij: Blagosloví duše moja Gospoda, Svjatij Bože, Aliluja, staroslověnské přímluvy Jektenija mirna, Blaženiji, Otče naš a Tebě pajom v podání všech zúčastněných sborů.

*Cecílie Pecháčková,
regenschori v Ústí nad Orlicí*

Záchrana varhan poutního kostela v Bozkově u Semil

Projekt Adopce píšťal vzácných varhan v kostele Matky Boží „Královny Hor“ v Bozkově úspěšně odstartoval. Vzácné varhany z r. 1852 od varhanáře Josefa Predigera, největší v litoměřické diecézi, jsou nyní ve stavu, jehož náprava nesnese odkladu.

Prvním adoptivním majitelem píšťaly varhan z kostela Navštívení Panny Marie v Bozkově na Semilsku se stal Petr Šobotník z Prahy. Je prvním zájemcem, který tímto způsobem finančně podpořil projekt na záchranu vzácných bozkovských varhan. Ty jsou v kritickém stavu a bez urychlené pomoci jim hrozí zánik. Zájem o adopci píšťal mezitím projevíli další tři lidé (k 7. 8. 2013 – pozn. red.).

Projekt je společným počinem Biskupství litoměřického a Římskokatolické farnosti Bozkov. Zahájen byl na přelomu loňského a letošního roku vyhlášením **veřejné sbírky** na základě oznámení Krajskému úřadu Libereckého kraje (účet číslo 3286101379/0800), následovalo vydání **pexesa „Varhany litoměřické diecéze“**, v červenci spuštění samostatné webové prezentace (www.varhany-bozkov.eu) a spolu s tím i **projektu „Adopce píšťal“**.

„Projektů, které si zaslouží pozornost, je velké množství, v současné době ovšem patří k nejnaléhavějším právě záchrana varhan v kostele Navštívení Panny Marie v Bozkově, vzácného nástroje z roku 1852 z dílny Josefa Predigera. Na jejich celkovou obnovu je potřeba získat několik milionů korun, což je částka nad finanční možnosti farnosti,“ říká autorka projektu Kristýna Solníčková, fundraiser Biskupství litoměřického.

Pexeso „Varhany litoměřické diecéze“ je možné zakoupit za 50 Kč na recepci biskupské kurie, ve věži katedrály sv. Štěpána a v Diecézním domě kardinála Trochty v Litoměřicích, dále v kostele Navštívení Panny Marie v Bozkově a uvažuje se i o dalších místech v diecézi, o nich budeme včas informovat. Výtěžek z prodeje pexesa bude použit na záchranu ohrožených varhan v litoměřické diecézi.

Veškeré informace pro zájemce o adopci píšťal a dalších částí varhan v Bozkově jsou uvedeny na internetových stránkách www.varhany-bozkov.eu. „Adoptivní majitel obdrží Adopční listinu a jeho jméno bude zaneseno do pamětní knihy, kterou po dokončení restaurátorských prací umístíme do varhan pro příští generace. Listina může sloužit i jako krásný netradiční dárek ke zvláštním příležitostem, jakými jsou například narozeniny, svatba, výročí, křtiny, biřmování, ukončení školy a podobně,“ uvedla Kristýna Solníčková.

Pokud tedy máte zájem podpořit tento projekt, kontaktujte nás, prosím, na adrese:

Biskupství litoměřické

Dómské nám. 9/9

412 88 Litoměřice

Ing. Kristýna Solníčková, MBA, fundraiser

(+420) 731 402 553

solnickova@dltm.cz

HUDBA PŘEMÁHÁ CHLAD SRDCE

„Hudba není jenom posloupnost tónů, má rytmus a zároveň soudržnost i harmonii; má svou strukturu i hloubku,“ řekl 11. srpna 2012 Benedikt XVI. po skončení koncertu na nádvoří papežské rezidence v Castel Gandolfo. Violoncellový virtuos Thomas Beckmann, doprovázený na klavír svojí manželkou Kayoko a sbor Cantico Regensburg provedli několik skladeb různých autorů. „My všichni – jsme s rozechvěním naslouchali vřelým tónům a plnosti témbřů violoncella.“

„Hudba je výrazem ducha, vnitřního prostoru člověka, stvořeného ke všemu tomu, co je pravdivé, dobré a krásné. Ne náhodou hudba často doprovází naši modlitbu, dává rozeznít naše smysly a naši duši, když se v modlitbě setkáváme s Bohem.“

Papež připomněl památku sv. Kláry, která připadla na předchozí sobotu. Jméno této světky je odvozeno z latinského claritas, tedy jasnost.

„Výchozím postojem, který člověka naplňuje a dává mu pokoj, je otevřenost k božskému jasu, zářící krása a vitální moci Stvořitele, jež nás oduševňuje a umožňuje nám přemoci se. Dnes jsme se zářivým způsobem setkali s tímto jasnem (claritas), který nás osvětlil. Toho je vlastně důsledkem, když se umělci, vycházející ze své hluboké zkušenosti krásna, nasazují pro obecné blaho a sami nabízejí podporu potřebným. Předávají dobro, které obdrželi darem a šíří je do světa,“ řekl Svatý otec s odkazem na charitativní koncerty, které již řadu let pořádá v různých zemích právě německý virtuos a jejichž výtěžek plyne na podporu bezdomovců.

„Takto lidská bytost roste, stává se průzračnou a vědomou si přítomnosti a působení svého Stvořitele. To mohou zajisté potvrdit pan Beckmann a všichni, kdo se spolu s ním zapojili do charitativního projektu Gemeinsam gegen die Kälte (Společně proti chladu). Pochopili jsme tak, že tento projekt není uložen zvnějšku, ale vychází z hloubi, z oné hudby, jež přemáhá chlad, který je v nás, a otevírá srdce.“

Milan Glaser

Zdroj: www.radiovaticana.cz

Ohlasy a reakce na Psalterium

Z redakční pošty

V posledních měsících diskutujeme v redakci a ve výboru SDH o budoucnosti časopisu Psalterium. Jak na něj reagují čtenáři? Dotazníková anketa se nesetkala s větším ohlasem, o to více jsou cenné názory formulované těmi, kdo Psalterium sledují dlouhodobě a čtou detailně. V tomto čísle přinášíme vyjádření Maričky Pečené, Vladimíra Maňase, Tomáše Slavického, Michala Altrichter, Víta Aschenbrennera a Evžena Kindlera.

MARIKA PEČENÁ

Psalterium – časopis je velmi slušný projekt který si zjednal respekt u odborné veřejnosti nejen církevní či hudební, ale i u dalších lidí, kteří se zabývají teorií umění obecně. Myslím, že by byla škoda to (roz)pustit... Nedávno ke mně dorazila příznivá reakce z Ústavu pro Hudební vědu FF MU v Brně na jeden článek prof. Kindlera, krátká věta prozrazující kdo všechno nás pozorně čte. Odborný titul v této oblasti u nás chybí. I proto je prozíravé, že se nejedná o čistě muzikologický časopis. Do zábavné roviny o životě „kůrovců“ bych úplně nesklouzávala, občas jako zpestření snad.

VLADIMÍR MAŇAS

Při všech svých různých výhradách jsem za Psalterium vděčný. S JiKou jsme se na památném pražském dni k liturgické hudbě bavili o tom, že bychom nějakými články připomenuli třeba Praporec a další činy, sám bych rád toho pro Psalterium napsal dosti, ale jednoduše nestíhám. Cenné jsou pro mne úvahy Kindlerovy a Štogrovy, někdy mne štvou texty převzaté, ale obvykle důvody převzetí a otištění akceptuji. Ve srovnání např. s časopisem Cantus má Psalterium slušnou úroveň a byla by škoda to zahazovat přechodem na elektronickou verzi, inzerci a zlidovění. Uvítal bych širší okruh autorů a širší záběr, ale beru to tak, že redakce prostě pracuje na doraz svých možností. Možná zkusit rozhodit síť mezi kolegy muzikology a muzikanty, chtít po nich smysluplný článek jednou za rok (mám na mysli Slavického, Huga, Kapsu, Baťu a další) - je by to nevykolejilo a časopisu možná pomohlo. Já sám jsem na tom tak, že musím být o text jednoduše uhnán...

TOMÁŠ SLAVICKÝ

Psalterium jsem celou dobu četl, občasně do něj psal, nějakou dobu se účastnil redakční diskuse, takže je mi jeho minulost i budoucnost blízká z více důvodů. Rozumím tomu, že časopis dnes musí hledat svou „novou tvář“. Doposud stál z největší části na osobním charismatu

a mimořádné pracovitosti a houževnatosti Jiřího, před kterou zpětně smekám. Něco se mi líbilo velice, k něčemu jsem mívával výhrady, lečtemus jsem přinejmenším nerozuměl, ale Psalterium mělo svůj styl, který jsem respektoval a na každé nové číslo se těšil. Jiří ho před lety doslova vydupal ze země a léta držel při životě a smysluplnosti, zatímco jiní mluvili o jeho přebytku a prorokovali mu brzký konec. Teď je na místě otázka, jestli bude někdo pokračovat v tomto kurzu a intenzitě.

Bude hodně záležet na tom, jakým směrem se Psalterium dá, jaké publikum hodlá oslovit.

Přesunout časopis na internet znamená rozpustit ho v blogování, které kromě zúčastněných nikdo moc nečte, a pokud ho nějaká osobnost netlačí dopředu, nakonec se změní v líný drbník, ve stylu různých varhanických diskusních stránek. Na styl reklamní komerce a „přiblížení lidu“ se stačí podívat na Singende Kirche, jaký ze z ní stává „Quatschzeitung“.

Můj názor na věc je daný také tím, že dělám zároveň pro Varhaníka a soužití obou časopisů beru nekonfliktně - jako dělbu práce, které je pro všechny dost. Přiznávám se, že mému citění stavovské identity je při takto rozdaných kartách momentálně bližší Varhaník, přes veškeré jeho limity. Varhaník se drží svého kopyta, je to profesní informační a vzdělávací periodikum, které má svou čtenářskou obec, se kterou bude sdílet „modus vivendi vel moriendi“. Psalterium mělo od začátku ambice oslovit širší publikum, přinášet čerstvé informace, formulovat otázky, provokovat diskusi. Byl to dynamičtější a dravější časopis. ... Psalterium vystupovalo od začátku v roli dravce čeřího línou vodu a kdyby ji opustilo, bude skutečně zbytečné. Buď tuto svou roli zvládne a získá/udrží si respekt a čtenářstvo, nebo ji nezvládne a pak bude na zvážení, jestli nebude milosrdnější ho utratit.

Třeba změním názor, ale momentálně to vidím takhle.

MICHAL ALTRICHTER

Vaše Psalteria jsou báječná. Čtu si pravidelně v Kirchenmusik, co nám tady do Centra Aletti chodí, ale ti se nikoho již dnes nedotýkají, píšou „demokraticky“ zohledněně a spíše vkládají pozvánky na koncerty. Vaše Psalteria, třebaže s leckterým textem nesouhlasím (to není důležité), jsou heftig lesbar: kus obrovské kultury.

VÍT ASCHENBRENNER

Dle mého názoru je role Psalteria

v současné podobě zcela nezastupitelná, a to zdaleka ne jen z hlediska liturgické či duchovní hudby jako takové. Právě jeho mezioborovost a podíl na profilování současného hudebně teoretického uvažování jej činí unikátním. Jakákoliv změna orientace by mu uškodila - a navíc by pak „lezlo do zela“ jiným periodikům - ať již Varhaníkovi či (v opačném případě, ale to myslím nehrozí) Hudební vědě apod. Úroveň příspěvků sice může být nevyrovnaná, ale ty „vlajkové“ jsou natolik nosné, že tuto diskrepanci myslím zvládnou vyvážit. Časopis v této podobě je zároveň naprosto nezastupitelný pro bádání dalších generací o naší současnosti, jejím myšlenkovém světě, jeho manti-nelech, ale i dalších vývojových impulsch do budoucna apod.

Sumasumadum z toho vyplývá moje vidění budoucnosti tohoto periodika:

1) pokusit se jej rozhodně zachovat v této podobě. Vždy jsou a budou lidé, kteří si jeho „těžké a teoretické“ články rádi (i několikrát za sebou) přečtou, a to nejen pouze v naší divoké současnosti.

2) tzn. pokusit se zajistit sponzoring, i když je mi jasné, že takto orientovanému časopisu se sponzoři shánějí velmi komplikovaně.

3) kdyby se to z ekonomických důvodů nedařilo, rozhodně nerezignovat na jeho obsah, ale na formu distribuce: tedy přejít na elektronickou verzi. Koneckonců i stávající čísla jsou dostupná touto cestou, takže by to vlastně zase až taková změna nebyla. A lidé, kteří mají zájem o „psalteriácké“ texty, tuto formu distribuce rozhodně nebudou chápat jako problém, naopak (když bude možné užít fulltextového vyhledávání apod.).

EVŽEN KINDLER

Myslím, že současná úroveň i obsah Psalteria jsou velmi dobré. Je dobrá myšlenka chtít využívat granty a očekávat, že z nich něco kápně, ale ta s sebou nese nebezpečí, že se tematika postupně omezí na grantová témata, která příslušná komise nejspíše vybere k financování, a ne na ta, která jsou časopisu vlastní...

Pokud jde o inzerci: nevím, kdo a jak by chtěl - samozřejmě za peníze - co v Psalteriu inzerovat, z vlastní rodiny mám zkušenost, že aby to byl spolehlivý zdroj peněz, je třeba najmout tak asi na půl úvazku pracovníka pro public relations - těžko říct, zda ten by vydělal aspoň na sebe.

A pokud jde o „přiblížení lidu“: vím o dvou časopisech (Velehrad a Amen), které nastartovaly po roce 1989 a úspěšně se vyvíjely a které ve své nejlepší fázi přijaly radu, že když se přiblíží lidu, bude ně větší zájem: výsledek: už dávno neexistují...

Stalo se a stane

Milé čtenářky a milí čtenáři,

přežili jsme další prázdniny a dovolené. Užili jsme si i Convivium ve Vyšším Brodě, aniž nás sežral kůrovec (protože sami jsme kůrovci) a také doufám, že nás nespálchly povodně.

Tentokrát je mezi námi opět řada oslavenců – opět dámy mají přednost, opět podle abecedy a opět bez titulů a hodností – s kulatými narozeninami – Eva Drančáková, Marie Lebedová (Maruško, gratuluj!) a Jakub Stratílek.

Polokulatiny oslaví Markéta Jinochová, Ludmila Lorencová, František Boček, Antonín Molek, Ondřej Šmíd a Petr Zítka.

Nekulaté narozeniny pak oslavují sestry – kůrovkyně Helena Confortiová, Monika Drdová, Václava Jelínková, Dana Krausová, Marie Nohynková, Terezie Nollová, Maria Mlada Ondrášová, Hana Ostroveršenko, Tereza Skálová, Jana Smolová, Barbora Šmídová, Ivana Šmilauerová, Dionýz Takács, Zdeňka Vaculovičová a Radana Váňová, stejně jako kůrovci Jiří Čížek, Václav Dobrodinský, Oldřich Heyl, Jan Kalfus, Karel Kostera, Zdeněk Laudát, Jan Lukeš, Vladimír Maňas, Tomáš Najbrt, David Petrla, Martin Poruba, Vít Rozehnal, Stanislav Šedivý, Bohumír Toušek, Wouter Tukker a Vladimír Žák.

Kristova léta oslaví Tomáš Polívka.

V nastávajícím období bude též množství biskupských a arcibiskupských narozenin: Václav Malý (21. 9. 1950), Jan Vokál (25. 9. 1958), František Radkovský (3. 10. 1939) a Jan Baxant (8. 10. 1948).

Z dalších osobností ze druhého břehu života se pro život časný či věčný v následujícím období narodili: J. N. Škroup (*5. 9. 1811), můj oblíbenec Johann Michael Haydn (*14. 9. 1737; †10. 8. 1806), Klement Slavický (*22. 9. 1910; †4. 9. 1999), Antonín Dvořák (*8. 9. 1841), Henry Purcell (*10. 9. 1659), William Boyce (*11. 9. 1711), Arvo Pärt (*11. 9. 1935), F. X. Richter (†12. 9. 1789), A. V. Michna (†22. 9. 1676), Felice Anerio (†27. 9. 1614), Bohuslav Reynek (†28. 9. 1971), Josef Hercl (*7. 10. 1928), Louis Vierne (*8. 10. 1890), P. Karel Bříza (*14. 10. 1926) a téhož dne r. 1771 zemřel F. X. Brixi, J. D. Zelenka (*16. 10. 1679), O. A. Tichý (†21. 10. 1973), Ferenc Liszt (*22. 10. 1811), 24. 10. zesnuli Alessandro Scarlatti (†1725) a Petr Eben (†2007), Zdeněk Pololáník (*25. 10. 1935), H. L. Hassler (*25. 10. 1564), Jakub Jan Ryba (*26. 10. 1765) a Andreas Hammerschmidt (†29. 10. 1675).

Všem oslavencům patří naše gratulace, vděk a modlitby za jejich přínos duchovní hudbě. Přejeme jim plnost božího požehnání, k němuž patří radost, svěžest ducha a mnogaja ljeta. A jako už poněkoliťt, i tentokrát posílám všem oslavencům další kánon, a to opět s laskavým svolením nakladatelství Triton (www.tridistri.cz - sbírka Světské kánony - Duchovní kánony). Narozeninové kánony už mi došly, tak posílám jeden moudrý kánon, související s věkem.

Tomáš Polívka

2 hl. ve

spodní kvintě

Tak se to má

N: J. Haydn

T: P. Svoboda

Tak se to má po všechny časy: člověk, ať mladý je či

stár, na ma-lič - kostech za-klá - dá si a vel-ké

vě-ci má za škvár a velké vě-ci má za škvár!

nástupy:

PODZIMNÍ FESTIVAL DUCHOVNÍ HUDBY OLOMOUC

22. ZÁŘÍ - 12. ŘÍJNA 2013

Neděle 22. 9. 2013 dóm sv. Václava 19:00
J. Haydn: Stvoření

Michaela Šrůmová / soprán, Jaroslav Březina / tenor, Martin Gurbal / bas
Český filharmonický sbor Brno
Jihočeská komorní filharmonie
István Denés / dirigent

Středa 25. 9. 2013 chrám sv. Michala, 19:00
W. A. Mozart: Exsultate, jubilate (KV 165)

Te Deum laudamus (KV 141), Tantum ergo (KV 142), Laudate Dominum (KV 339), Regina coeli C dur (KV 108)

Petr Fiala: Křest svatě Ludmily, oratorium
Hana Škarková / soprán, Alfréd Strejček / recitace,
Český filharmonický sbor Brno
Čeští komorní sólisté
Petr Fiala / dirigent

Sobota 28. 9. 2013 kostel Zvěstování
Páně 19:00

Hudba Sixtinské kaple

G. P. da Palestrina: Missa Papae Marcelli (Kyrie, Gloria), *C. Morales: Parce mihi Domine*, *G. P. da Palestrina: Missa Papae Marcelli* (Credo), *G. P. da Palestrina: Heu mihi Domine*, *G. P. da Palestrina: Missa Papae Marcelli* (Sanctus et Benedictus), *J. des Prés: O bone Jesu*, *G. P. da Palestrina: Missa Papae Marcelli* (Agnus Dei I et II), *J. Clemens non Papa: Ego flos campi*
Cappella Mariana
Hana Blažíková, Barbora Sojlková, Daniela Čermáková, Vojtěch Semerád, Tomáš Lajtkep, Tomáš Král, Jaromír Nosek
Vojtěch Semerád / umělecký vedoucí

Neděle 6. 10. 2013 chrám sv. Mořice, 19:00
K. Szymanowski: Stabat mater,

J. Rutter: Mass of the Children
Eva Dřízgová / soprán, Jana Wallingerová / mezzosoprán, Jiří Sulženko / baryton

Královéhradecký Dětský sbor Jitro
Ars Brunensis Chorus
Filharmonie Bohuslava Martinů
Stanislav Vavřínek / dirigent

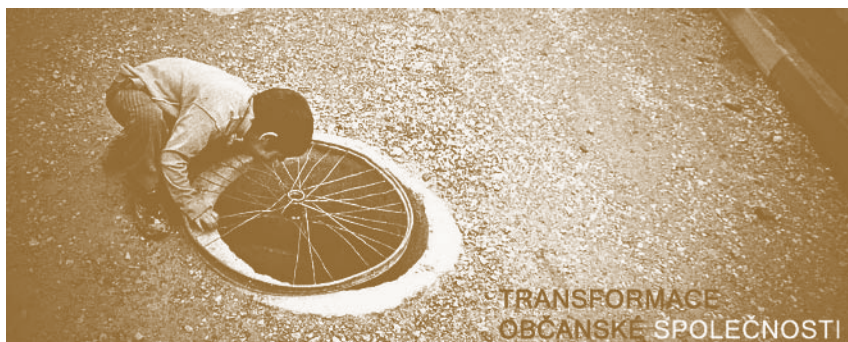
Sobota 12. 10. 2013 chrám P. M. Sněžné
19:00

A. Dvořák: Requiem

Božena Harasimowicz / soprán (Polsko),
Jana Sýkorová / mezzosoprán, Tomáš Černý / tenor, Radosław Żukowski / bas (Polsko)

Slovenský filharmonický zbor
Blanka Juhaňáková / sbormistr (Slovensko)
Moravská filharmonie Olomouc
Jaromír M. Krygel / dirigent

<http://www.podzimni-festival.cz/>

Máte několik měsíců na podstatné kroky

Dnešní politická situace je zmatená a nikdo neví, co bude. Ale jedno je vysoce pravděpodobné – od 1. 1. 2014 nabude účinnosti nový občanský zákoník, který mění mnohé zavedené zvyky. Nebudeme se zde zabývat těmi věcmi, které se týkají osobního života, rodinného práva, pojetí smluv a věcí atd. Jde jen o to upozornit, že změny se podstatně týkají právnických osob – občanských sdružení, zájmových sdružení právnických osob, obecně prospěšných společností, nadací atd. Komplexnost celé problematiky neumožňuje publikovat nějaké jednoduché návody, něco publikovala advokátní kancelář Kučera & Associates spolu s občanským sdružením Nett o.s. na stránkách <http://transformace-obcanskeho-sektoru.cz>

Změny musí být promyšleny a provedeny „na míru“, neexistuje nějaké jedno správné řešení. A není na ně mnoho času – měsíce a týdny.

Řada sborů, klubů přátel, ale i dalších skupin lidí zabývajících se duchovní hudbou a řadou dalších spřízněných činností, je organizována jako občanská sdružení. Bez ohledu na to, zda nyní budou konat nebo ne, změní se pro ně od počátku roku podmínky činnosti. Mimo jiné bude v účetnictví hlavní činnosti možno zaúčtovat jen náhodné příjmy. Zaúčtování příjmů, které jsou možné chápat jako výdělečná činnost (nemusí jít o podnikání), může vést k problémům, až i ke zrušení daného subjektu soudem (může se to týkat i příjmu ze vstupného na koncerty). Tomu však musí odpovídat stanovy a popis hlavní činnosti. Atd. Základní informace jsou na zmíněných webových stránkách, doporučujeme – seznamte se s podstatnými pasážemi občanského zákoníku. A budete-li potřebovat radu, můžete se obrátit přímo na advokátní kancelář Kučera & Associates.

Pouze do konce roku je například možné transformovat existující občanské sdružení na obecně prospěšnou společnost nebo založit obecně prospěšnou společnost novou, provést některé změny ve stanovách sdružení, založit zájmové sdružení právnických osob atd. Pokud nevíte, zdali se těmito problémy máte zabývat a přitom je pro vás individuální konzultace příliš nákladná, je možné na základě zájmu uspořádat školení s poradenstvím praktickými příklady pro omezený okruh účastníků s podobnými zájmy (zpravidla maximálně 12 účastníků).

Kontaktní údaje:

<http://transformace-obcanskeho-sektoru.cz/>

INZERCE

psalterium
folia

SOCIETAS MUSICALIS VE VALČI

V sobotu 3. srpna vystoupil barokní soubor Societas Musicalis na letním multižánrovém festivalu Povaleč, který proběhl již po osmém v barokním městečku Valeč, blízko Karlových Varů. Koncert se konal v zámeckém kostele Nejsvětější Trojice. Chrám byl v uplynulých letech náročně rekonstruován, a proto mohl být znovu zpřístupněn široké veřejnosti. Koncert staré hudby s podtitulem „Duchovní hudba baroka“ zahrnoval i díla autorů pocházejících ze západních Čech – Johanna Caspara Ferdinanda Fischera z Krásna u Horního Slavkova a Josefa Antonína Plánického, rodáka z Manětína. Posluchači z řad návštěvníků festivalu zaplnili v parném letním odpoledni bohatě intarzované lavice v kostele do posledního místa a se zaujetím naslouchali tónům staré hudby. Je jen škoda, že varhany ve zdejším chrámu z dílny mistra Spiegla, jsou v současnosti ve velmi špatném stavu a nemohly být využity. Soubor Societas Musicalis byl založen v roce 2009. Jeho členy tvoří absolventi českých konzervatoří a studenti oboru hudební věda na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Zaměřuje se na hudbu 17. a 18. století pro zobcovou flétnu a českou a moravskou barokní hudbu. Vystupuje v proměnlivém obsazení, do Valče přijel ve složení Tereza Růžicková (soprán), Lucie Vocolová (zobcové flétny), Jiří Protiiva (příčná flétna) a Alena Maršíková Michálková (cembalo).

Tereza Růžicková

PSALTERIUM

nabízí možnost placené inzerce formou textu nebo vloženého letáku. Více informací na psalterium@sdh.cz.